

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi poll.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 15.

V Ljubljani 1. avgusta 1871.

Tečaj XI.

Šolski vert. *)

V založbi Edvard Hölzel-a na Dunaji in Olomucu prišla je pret. l. na svetlo mala brošurica pod nasloyom „der Volksschulgarten. Ein Beitrag zur Lösung der Aufgabe unserer Volkserziehung“. Izdala Maks Machanek, deželni poslanec moravski in dr. Erazem Schwab, č. k. profesor in prov. okrajni nadzornik. Pridjani so tej knjižici tri načerti za šolske verte v barvotisku.

Ta 30 strani obsegajoča knjižica temeljito in zvedeno besedo govori o potrebi, važnosti in o neprecenljivi koristi ljudskošolskih vertov. Krasna, veličastna misel veje iz dobro pretresenih, iz zdravega bistrega uma izviraajočih verstic; sicer misel, s katero se pedagogi že dolgo prav skerbno in nevtrudljivo pečajo, misel, ki že dolgo živi med tisučerimi željami, vsega po napredku brezvzpešno roki razpenjajočega učiteljstva, a vendar jo moremo imenovati hrabro misel, kajti tako obširno, tako bogato si jo je komaj kde misliti upal, toliko manj pa v snopič poln zlahnega in naj plodivnega klasja povezano izročiti občinstvu v resni prevdarek.

V svojih prvih versticah pravi: Po stopnji svoje skerbí, katero obrača srenja, dežela, narod odgoji mladine, tedaj v prvi versti ljudski šoli, more se presoditi duševno-nravno stališče in politična zrelost srenje, dežele in naroda. Spretnost in neodvisnost, vgodno materijalno in društveno stanje ljudskega učitelja vterjuje blagor, omiko in svobodo ljudstva. Ljudska šola, sadišče narodnega blagra, naj bode torej ljubljeneč sleherne srenje.

Srenjam je torej naloga, vse žertovati za vsestransko odgojo ljube mladine. Srenja naj bi se navdušila za to stvar, in krasno

*) Po želji slavnega odbora č. k. kmetijske družbe kranjske pretresa „Tov.“ to knjigo. Vredn.

misel zveršiti, naj učitelj vse svoje moči daruje. Zategadel zdi se nam, da pretresovanje tega vprašanja ne spada toliko v učiteljski list, nego bolj v kaki gospodarski in srenjski. Ni nam učiteljem objavljati treba, kako malo ali celó nič upljiva imajo naše besede pri srenji, kedar grč za to, za šolski napredek kaj izpod palca izvleči, sej je to vsem znano. Zato bi treba bilo, po drugih sredstvih se ozreti ter srenjski zastop nagniti, da bi se nobenega stroška ne bal za povzdigo šolstva. Eno od teh sredstev je ta knjižica, ktere naj bi se šolski oblastniki in vzdržatelji na pamet naučili.

Nam učiteljem te knjižice treba ni, ker to priobčuje, kar je v sercih naših tu in tam raztreseno; želimo si pa v roke dobiti sredstva, po katerih bi se neovergljivi nasveti zverševati dali. Za učitelja bolj važni in mični so dodani načerti, ki kažejo kakošni bi morali biti verti ljudskih šol, kajti za vzdrževanje, lepšanje, obdelovanje bi bil učitelj odgovoren, in v prvi verstí poklican, po estetičnem okusu take verte speljavati.

Vážnost in težavnost naloge ljudskih šol pripoznavši treba je skoraj, da se šola približuje idealu, in kako ta vzor ali ideal doseči, knjižica temeljito na dalje razložuje, primerja mestne otroke in kmečke, katerim gre ravno toliko nauka, kakor prvim in potem zastavlja vprašanje: Ali ni vsak prijatelj mladine zavezan, skerbeti za sredstva, po katerih bi enorazredna ljudska šola na kmetih tudi svoj smoter dosegla, človekavredno omiko širiti, med tem ko se mestna mladina vse koristi izverstnega, pojasnenega in polnovredjenega nauka vdeležuje? Naj krajša in zanesljiva pot v dosego tega namena so dobro sestavljeni šolski verti.

Prid tacih zavodih je prid nepopisljiv, a vendar jasen. Poznanje narave je v telesni zvezi z narodnim blagom. Bolj ko se s prirodoznanstvom pečamo, tolikanj bolj silimo naravo, svoje zaklade nam odpirati. Kakošen namen ima šolski vert? kaj naj bo? in kako je vir vse omike redo- in snagoljubja? kako naj se mik po prirodnih prikaznih budi? itd. Ta in enaka vprašanja rešuje prav mično v pretres vzeta knjižica. V šolskih vertih postanejo otroci prijatelji prirode ter se napotuje, požlahtniti svoje serce. Poškodovanja dreves in mučenje živali bode nehalo, obdelovanje prirode se bode priljubilo ter za pravo gospodarstvo vnelo. Na dalje se preresetuje vprašanje: Ali se ne bodo po takih šolskih vertih duševne zmožnosti in pravne lastnosti nepričakovano razvile? edinstvo in sodelavnost zbujala.

Knjižica dalje razgovarja, da v šolskem vertu izrejena mladina bode se toliko lepšavnega duha navzela, da se vsa nečednost vasi mora pogubiti, in cela vas v bogati vert spremeniti, ki bode vir blago-

stanja v materialnem, da, tudi v zdravstvenem obziru. Koristne ptice ne bodo več imele preganjalcev, itd.

Po šolskih vertih se bodo praktične in dobre misli med ljudstvo zasejale.

Kaj vse naj ima šolski vert?

Poglavitni del šolskega verta naj bo odmenjen za kmetijske poskušnje. Z napredkom časa rastejo tudi potrebščine, deželne, torej je skerbeti, da se na tistem zemljišči pridela 2krat več sadeža; k takemu napredovanemu kmetijstvu pa mora šolski vert neodlašavno temelj položiti. Kako se kmetijske poskušnje na tem zemljišči izpeljujejo in s katerim namenom, pojasnujejo nadaljne verstice. Da v šolskem vertu mora tudi vinoreja, kjer je kraj zato vgoden, reprezentovana biti, povdarja knjižica posebno poleg sadjereje, ki naj bi se sosebno pečala z izrejo žlahtnega sadja. Sadjerejnica naj bode iz sadišča za zerna, sadišča za divjake in za brajdasto sadje. Pogrešati se ne sme v šolskem vertu gojzdnega drevja, zlasti če ni blizo kak gojzd. Po izreji gojzdnega drevja se bode obertnija povzdignila, se ne bode toliko listja, edinega gnoja gojzd, drevju izvaževalo in korenine odkrivale. V šolskem vertu bodo gotovo tudi nekatere murbe prostor imele, ako je kraj vgoden za svilorejo. Zraven koristnih rastlin bode tudi nekaj lepih šolski vert kinčale, in to so krasocvetne cvetice. Iz naravne barvine harmonije naj učencem bistri svoj lepoznanstveni čut. Razni lepšavni germiči naj čarobnost šolskega verta še poveksajo. V nekterih vertih nahajalo se bode tudi lahko povodnih rastlin.

(Konec prih.)

Sedanja ljudska šola. *)

Kdor le količkaj premišluje pretečene in sedanje čase, nekdanje in današnje ljudske razmere in sploh duh časa, vidi, da z ljudskimi tirjavami naraščajo tudi tirjave ljudske šole, iz ktere prihaja ljudstvo in vživa nje nasledke.

Sedanji čas tirja namesto suhega šolskega poduka in mertvega spominskega blagá čverstega umskega razvijanja, namesto prazne vnajnosti, pravo jedro rečnega nauka, namesto slepih pokoril prave zavednosti in čutil do svojih dolžnosti in sploh ljubezni do pravosti. Nova šolska postava od 14. maja 1869. l., s katero se ustanovljajo načela za poučevanje o ljudskih šolah, o namenu in vredbi ljudskih sol, tako-le določuje: »Ljudski šoli je naloga, odrejati otroke, da bodo pravni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskerbovati jih s potrebnimi, znanostni in vednostni, da se lahko dalje omikajo za življenje, in postavljati jim pravo podlago, da bodo enkrat prida ljudje in deržavljeni«. »V vsaki ljudski šoli naj se učé saj ti-le nauki:

*) Iz letnega sporočila 1. mestne 4razr. ljudske šole v Ljubljani.